

Izbija vsak četrtak
za velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
opravištvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dob-
je v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 k.

Rokopisi se ne vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 18.

V Mariboru, dne 30. aprila 1903.

Tečaj XXXVII.

Brežiški okrajni zastop.

Pred dobrimi tremi leti je prišel brežiški okrajni zastop v naše slovenske roke, pri letošnjih volitvah pa smo zgubili ta zastop zopet na Nemce. V celem brežiškem okraju ni 50 pravih Nemcev, in tudi nemškutarstva zalega gotovo ne šteje niti 1000 glav, Slovencev pa je nad 50 000, vendar vladarji v okrajnem zastopu so Nemci. Glavna krivda zadeva seveda narodne izdajice, oba Gerjeviča in Mohorčiča. Mlajši Gerjevič je padel že tako daleč, da se je dal celo od Nemcev voliti v okrajni zastop. Mnogo krivde pa pade tudi na razmere, katerih sedaj Slovenci ne morejo spremeniti. — Vsi nemški in nemškutarski trgovci so volili proti vam Slovincem. Ti ljudje so vse, kar so, postali vsled krajarjev, ki ste jim jih vi nosili. Zdaj so siti in zato vam obračajo hrbet ter volijo proti vam.

Vsi nemški in nemškutarski krémarji ter obrtniki so nastopili pri volitvah proti Slovincem. Številce 50 Nemcev in kakih 1000 nemškutarjev ne vzdržuje teh krémarjev in obrtnikov. Že davno bi morali gladu poginiti, ako bi bili samo na te navezani. A vi Slovenci, ki vas je nad 50 000, ste jim prišli prijazno nasproti ter jih podpirali. Sedaj so pa ti tuji in tuje misleči ljudje tako nesramni, da volijo proti vam! Taka je nemška in nemškutarska hvaležnost.

In vsi grajščaki so volili proti slovenski stvari! Zapomnite si to Slovenci! Vaši pradedi so morali braniti v vojskih časih grajščanske ljudi, v mirnih časih pa jim delati

tlako. Grajščaki med nami niso nikdar ničesar delali, niso imeli žuljavih rok, vse so jim pripravile le pridne slovenske roke! Tudi ti vam plačujejo sedaj z nehvaležnostjo!

Slovenci, odprite oči! Dokler vas rabijo, dokler rabijo vaš denar in vaše roke, so vam vsi tuji prijazni. Kadar pa se gre za politične, gospodarske in narodne pravice, takrat ti tuji in potujčeni ljudje ne vedo več, da so le po vas vse postali, ampak takrat se ošabno povzdignejo nad vas, češ: Slovenec, ti si rojen za sužnja, sužnji nam!

A Slovenci v brežiškem okraju nimajo samo škode, da so izgubili okrajni zastop, ampak zraven škode imajo sedaj tudi sramoto. Še na dan propada so se celjski Nemci pripeljali z muziko v Brežice, da so slavili propad Slovencev. Celjski župan Julij Rakuš sam je prišel na čelo muzike v Brežice. In tudi Slovenci so morali na svoji lastni zemlji gledati, kako se tuji ljudje veselijo njih nazadovanja, njih propada, poslušati so morali muziko, ki je igrala nagrobnico njihovih vlad v okrajnem zastopu.

Da skrajno zaničujejo Slovence, so nasprotniki po noči obsuli »Narodni dom« in župnišče s kamenjem. Na kolodvoru so Nemci isti večer natepli slovenskega uradnika. Na slovenske hiše pa so prilepili lepake s porogljivim napisom: »Ali so Brežice še vaše?« To vse se dogaja na slovenskih tleh!

Spodnještajersko slovensko ljudstvo si naj dobro zapomni, kako so nesramni tuji in potujčenci ravnali sedaj v brežiškem okraju. Tudi v drugih okrajih bodo kmalo volitve za

okrajne zastope! Pazite Slovenci, da se vam po lastni krivdi ne zgodi, kakor brežiškemu Slovincem! Skrbite, da ne bodete celi javnosti v posmeh in slovenskemu imenu v sramoto.

Voditelji brežiškega okraja pa naj ne zamudijo te prilike, ampak naj odpirajo ljudstvu oči. Zborujte, organizujte in osamosvojite se!

Tlačeni Jugoslovani.

Slovanom na jugu usoda nikdar ni bila prav naklonjena. Nekdaj so morali braniti srednjo Evropo pred turškimi navali, za njihovim hrbtom pa so se mirno razvijali Nemci in si pridobivali duševnega in gmotnega bogastva. Dandanes imajo Jugoslovani mnogo več sovražnikov nego samo Turke. Slovenci trpimo pod nemškimi in italijanskimi krivicami. V Hrvate se zaganja oholi Mažar ter jim hoče vzeti njih gospodarsko samostalnost in počasi tudi njih narodnost. Na srbske notranje razmere še vedno slabo vpliva nemško-mažarski duh, ki veje iz Dunaja in Budimpešte. Makedonski Slovani pa trpe pod turškim jarmom.

Makedonski Slovani slede vzgledu drugih jugoslovanskih bratov ter hočejo s silo odstraniti turško vladu in se osamosvojiti. Mera krivic, ki se jim gode dan za dnevom, je že davno polna in odpor proti krutemu tlačenju se kaže sedaj tudi v dejanju. Makedonski Slovani se pripravljajo na dan rešenja. In ta dan si hočejo pripraviti z orožjem.

Listek.

„Moj ženin še ne trohni.“

(Prevel I. V.)

Somberek je vas nekje na Ogrskem ter leži skrita med bregovi in gozdovi in noben človek bi se ne zanimal za njo, ko bi ne imela posebnih znamenitosti v vodi in podnebnju.

Skozi to vas teče namreč precej globok in širok potok z modro vodo. Voda ima to lastnost, da železo, katero pride ž njo v dotiko, takoj prevleče z bakrom. Gora, iz katere izvira ta voda, ima mnogo te raztopljene rude v sebi.

Druga znamenitost tega kraja je, da ima zelo toplo, skoro bi rekel mlačno podnebje.

Tujec se zavzame, ko vidi modri potok in mnogo modrih kristalov, ki se svetijo ob obrežju. Domačini se pa niti ne ozirajo na to; nihče ne obstoji na ozkem lesenem mostiču, da bi si ogledal vodo, v kateri se njegova podoba vidi modra, nikogar ne zanima stara, blazna ženica, ki tiho pred se gleda in počasi koraka naprej, in če jo kdo nagovori, mu samo to za odgovor zašepče:

»Moj ženin še ne trohni.«

Nji je vse jedno, ali jo kdo pozdravi ali drugače vpraša, vedno isti odgovor: »Moj

ženin še ne trohni.«

Sosedje vaščani se malo brigajo za to, ali že njen ženin trohni ali ne. Pa nek tujec — in kdo drug bi moral biti, kakor kak potujoči urednik — je bil vendar radoveden, kakor so sploh te vrste ljudje ter povpraševal, zakaj ta ženica govori samo te besede.

Pred dolgimi leti je bila lepa deklica ter je imela celo dva snubača. Jednega od teh dveh je ljubila.

Njeno srce si je izmed njiju izvolilo tihega, pridnega mladeniča. Drugi je bil prepirljiv in surov. Dekle se je balo za svojega ženina in ga vedno svarilo, naj se ogiblje in varuje drugega snubača.

Dan poroke se je bližal in na predvečer je prinesel ženin po tamošnjem običaju svoji nevesti darilce: lep robec, z zlatom pretkani pas, žolte čevljičke in štiri srebrne goldinarje. Vse to pa je bilo zaklenjeno v lični, lepo barvani skrinjici.

Nevesta še ta večer ni smela videti, kaj je notri, ampak še le po poroki. Ključ, katerega je imel ženin pri sebi, ji je samo pokazal. Potem se je poslovil in odšel v sosednjo vas, kjer je stanovala njegova mati, da se drugi dan povrne s svojimi gosti.

Jutro napoči, ali gostov in ženina še ni. Le mati pride vprašat, kje je ostal njen sin.

Po noči ga ni bilo domov in nikdo ga ni videl.

Zaman so ga iskali povsod. Nikjer ni bilo sledu o njem. Nihče ni vedel, ali se je zgodila nesreča ali hudodelstvo. Nikjer kos obleke, ali kaplje krvi, niti sveže prerahljane zemlje.

Ker je bilo vse iskanje brezuspešno, odšel je vsak na svoje delo in pozabil, kar se je dogodilo.

Le nevesta ni pozabila. Okrog tavajoč ga je iskala po njivah, vinogradih, sploh povsod. »Tu v zemlji kje leži«, si je mislila, »in trohni ter ne ve, da hodi njegova nevesta čez njega in ga išče.«

Preteklo je leto. Na takem iskanju jo sreča drugi snubač in ji zasmehljivo reče: »Ne išči ne tako; tvoj ženin še ne trohni!«

Te besede so vzele dekletu še tisto malo pameti, kolikor ji je bilo še ostalo.

Sprva je ponavljala besede za-se, potem pa govorila vsakemu, in nazadnje sploh ni govorila drugega kakor to: »Moj ženin še ne trohni.«

Vzela je skrinjico z darili in šla ž njo konec vasi. Tam se je vsedla ob kraj ceste in začela plesti, da jo ženin najde pri delu, ko se povrne in povrnil se bo, šepetajoč: »Moj ženin še ne trohni.«

Tako plete in čaka leto za letom. Mnogo-

Na Hrvate pritiskajo Mažari. Ti so poslali v Zagreb bana Khuen-Hedervaryja, ki uporablja svojo nadarjenost, da pripravlja Hrvatsko za popolno združitev z Ogrsko. Veliko hrvatskih davkov mora na Ogrsko. Vrhutega so si Ogrji osvojili pomorsko mesto Reko. Vse službe na Hrvatskem dobivajo le ljudje, ki so mažaroni. Ban Hedervary ne skrbi popolnoma nič za gospodarski ali prosvetni napredek Hrvatske. Zato tudi Hrvatska propada, ljudstvo je vedno bolj siromašno, beda se nastanja. Toda ljudstvo hrvatsko je začelo uvidevati, kako ga ban ugonablja. Zato se je začelo upirati takemu vladanju. Prireja zborovanja, demonstracije. Ban pošilja vojake in orožnike nad nje, a mir na Hrvatskem se noče vrniti. Središče tega gibanja je mesto Zagreb. Bajoneti se svetijo po ulicah, a vkljub temu in baš radi tega razburjenje narašča. Demonstracije proti banu se nadaljujejo. Pri neki demonstraciji je orožništvo šlo z bajoneti nad množico. Množica se ni premaknila in klicala: »Streljajte!« Nato so orožniki obstali, ne da bi nadaljevali naskok na množico. Takega odločnega odpora proti mažarskemu nasilstvu ni nihče pričakoval. Ban je obdan s tujimi policijskimi uradniki, ki skrbje za njegovo varnost. Zaporji so prenapolnjeni aretiranih demonstrantov. Aretiranci v skupnih zaporih glasno kličejo: »Abzug Mažari!« in imajo govore, da se sliši na cesto. V Zagrebu je poleg vojakov 300 policajev in 150 orožnikov, ki skrbje za red.

Slovani na jugu čutijo tuji jarem, ki jim se leži na tilniku in delajo priprave, da se ga osvobodijo, da ga vržejo na tla. Jugoslovan gre na dan!

Politični ogled.

Nemška zasramovanja. Spodnještarski Slovenci smo doživeli v zadnjem času pri volitvah dva občutljiva poraza. Občina Novavas pri Slov. Bistrici je volila v nemškutarskem smislu, in okrajni zastop v Brežicah so dobili Nemci v roke. Boleti mora vsakega Slovenca, ako vidi, kako nam na lastni slovenski zemlji zapovedujejo tujci. In še večja je naša bol, ker smo sedaj v zasmeh drugim narodom! Nemški listi ponašajo glas o teh zmagah po celem nemškem svetu in se rogajo ponižnim Slovincem, da so tako lepo propali pri zadnjih volitvah. Zraven škode še imamo tudi sramoto! Slovenci, kako dolgo še bo trpelo, da se bomo dali na lastni zemlji vladati od tujcev in se še povrh pustili zasramovati. Otresimo se že

krat jo muči glad, njena obleka je raztrgana, pa skrinjice, v kateri je obleka in denar, ne pusti odpreti, češ: »Moj ženin ima ključ in on bo že prišel ter odprl, saj še ne trohni.« Leta teko. Stareji rod vaščanov je pomrl, blazna ženica pa še živi.

Mostič, ki je vodil čez modri potok, je strohnol, novega je treba postaviti.

Ko so ga popravljali, potegnili so iz vode med drugim strohnelim lesom tudi od kristalov prevlečen štor.

»Glejte vendar«, vsklikne eden delavcev, »štor je podoben človeku!«

In v resnici je bilo truplo človeka, katero je Bog ve koliko let ležalo pod vodo. Krog vratu je bila privezana tanka vrv in na njej težak kamen. Bil je torej ta človek ubit in vržen na dno potoka. Nedotaknjeno in mirno je ležalo truplo v vodi, ker v nji ne žive ne ribe ne noben drugi mrčes.

Obrazne poteze so se še dale razločevati, le lasje in brada je bila obložena z lepimi kristali. Ali noben človek se ne more spomniti teh potez in kje bi jih bil videl.

Sedaj se priplazi vpognjena postava stare blazne ženice k truplu; a ta je je spoznala.

»To je moj ženin — moj ženin še ne trohni!«

Nikdo ni veroval blazni ženski, ta pa poišče v obleki ključ od skrinjice, bil je sicer

vendar enkrat nemškega jarma vsepovsodi, delajmo neumorno, da v vseh zastopih dobimo Slovenci večino in s tem tudi vlado v roke!

Slovenska zmaga ob Adriji. Dne 26. aprila so se vršile v tržaški okolici volitve za mestni zastop tržaški, ki je obenem tudi deželni zbor za mesto Trst in okolico. Dosedaj so imeli Slovenci pet odbornikov v mestnem svetu, pri volitvi dne 26. apr. pa so si še enega pridobili, tako da je sedaj vseh 6 okoliških okrajev zastopanih po slovenskih poslancih. V vsakem posameznem okraju so zmagali z večjo večino, kakor je bilo pričakovati. Vsled tega je bilo navdušenje velikansko. Na dan volitve popoldne se je razvilo zmagoslavje po celi okolici. Vsa srca so kipela narodnega navdušenja pod utisom tako divnega slovenskega uspeha!

Katoliško-narodna društva goriška imela bodo dne 3. maja veliko slavo v Gorici. Slovensko katoliško delavsko društvo obhaja ta dan blagoslovljenje društvene zastave in slavnostno zborovanje v proslavo papeževega jubileja. Katol.-narodna društva po deželi so sklenila, udeležiti se mnogostevilno slavnosti v Gorici. Tudi županstva odpošljejo svoja odposlanstva in različni pevski zbori bodo poveljevali slavnost. To bo znameniten dan za katoliško-narodno misel na Goriškem.

Dveletna vojaška služba se bo upejvala v Avstriji in Ogrski. To obljubo je storil ogrski ministerski predsednik v ogrski zbornici, v kateri se vedno traja obstrukcija proti brambni predlogi. V avstrijskem državnem zboru se je ta predloga brzo sprejela, na Ogrskem pa se opozicija z vso močjo brani in hoče izsiliti od vlade različne važne obljube.

Na Balkanu. Bivši italijanski minister Marchese di San Giuliano je izdal neko knjižico, v kateri se je bavil z albanskim vprašanjem. V ti knjižici je rekel, da obstoji med Italijo in Avstrijo neko skrito nasprotje glede Albanije. Vsaka teh dveh držav skuša pomajšati vpliv svoje nasprotnice v Albaniji. Pisatelj nasvetuje, naj bi si Avstrija in Italija omejili svoj vpliv v Albaniji tako, da bi Avstrija širila svoj vpliv v vilajetih Monastir in Kosovo, Italija pa v Janini in Skadru. Iz Soluna se poroča, da se ustaja od dne do dne bolj širi. Ustaške čete v solunskem vilajetu množe se od dne do dne. Po sto in sto kmetov popušča vsaki dan svoje delo, pridruživši se z orožjem ustaškimi četam. Ni ga dne, da ne bi prišlo do krvavih spopadov med ustaši in med vojaštvom, katero slednje je navadno tepeno. Srbsko prebivalstvo je

že ves prevlečen z bakrom, vendar je le še odprl.

V skrinjici so našli robec, žolte čevljičke, z zlatom pretkan pas in štiri srebrne goldinarje.

Ženica je imela prav: »Njen ženin še trohni!«

Njen drugi snubač bi lahko povedal, kako je umrl njen ženin in kako je prišel v vodo. Ali mrtvi ne govore več, kajti on je že trohnol.

Truplo so pokopali, blazna starka pa še vedno ponavlja od jutra do večera: »Moj ženin še ne trohni!«

Hodnik skušnjave.

(Iz francoščine prevel Bož. Flegerič.)

Nabūsan, eden izmed boljših vladarjev v Aziji, bil je vedno varan in okraden; pletili so njegove zaklade, kakor da bi se šlo za stavo. Glavni davkar je dajal vedno ta vzgled, a ostali so mu zvesto sledili. Kralj je to vedel in premenil često zakladnika, toda ni mogel premeniti stalne navade, da se ne bi delili kraljevi dohodki v dva nejednaka dela, od katerih je vedno manjšega dobivalo Njegovo Veličanstvo, a mnogo večega njegovi upravitelji.

Kralj Nabūsan se je pritožil v svoji ne-

mirno, dočim podpirajo Grki Turke. Iz Bolgarije se poroča, da so se na ruskem dvoru prepričali, da je ruski konzul Maškov pošiljal v Petrograd kriva poročila o Macedoncih. Zaradi tega bode pa Maškov premeščen v Malo Azijo. To premeščenje bi služilo v dokaz, da so se razmere med Rusijo in Bolgarijo zboljšale. Bolgarija pomnožuje vojne čete ob turški meji. V ta namen je bil mobiliziran te dni 14. pešpolk. Govori se celo, da je prišlo južno od Samahova do krvavega spopada med turškimi in bolgarskimi vojaki. Turčija je prepovedala časnikiarjem tujih držav, da bi smeli obiskati macedonske vasi.

Dopisi.

Iz Ruš. (Nemška šola.) Peščica tukajšnjih fabriških nemških uradnikov hoče po vsej sili imeti trdo nemško šolo. Njih kolovodja in načelnik nemških »Sererjev«, (to je slovenski »Škarjeburcevc«) in njih podrepnikov je pobiral podpise od vseh enako mislečih nemškutarjev, socijalnih mokračev, fabriških delavcev itd., ki bodo ali so že dali podpise za popolnoma trdo nemško šolo v Rušah. Veseli se, ubogi slovenski kmet, kočlar, ofer, hlapec, delavec kako boš srečen, ako se bodo tvoji otroci že v prvem razredu naučili po nemško kruh in žgance jesti, vino piti itd. Vam srečni stariši, bodo pečeni golobi v goltance frčali, kadar bodo vaši otroci blaženo nemščino čvrčali. Na tvojem polju, slovenski kmetič, ne bo treba več gnojiti, temuč že samo pri besedi: »taič« bo iz krompirja — »kurbus«. Da še več. Ruška, dozdej starodavna slovenska vas, se bo na mah spremenila s pomočjo vseh zajčjih pastirjev v nemški paradiz, kjer ne bo jokanja slovanskih trpinov, pa tudi ne škripanje z zobmi nemčurskih sinov! — Ali razen Boga se ne boji Nemeč nikogar, samo pred omikanim Slovincem ga je strah, tako grozno strah, — zakaj? — ker občuti, živo občuti, da je prihodnost v Avstriji: »slovenska«. Nič ne pomagajo vse spletkarije s socijalnimi mokrači in škarjeburci, zveze z Martin-Lutrovci, prostozidarji, lahkoživci, nič ne pomaga prijateljstvo s priliznjenimi liberalci — z narodnimi in verskimi odpadniki in z izdajalci domovine, vse ne pomaga nič proti nam, ker mi stojimo trdno kakor skale — mi gremo naprej — mi mladi — krščansko socijalni Slovenci! Nemške sole nikdar!

Kapela pri Radgoni. (Piskrovez potuje.) Ako ni časa, pa pač ni! Tako se godi tudi ubogemu piskrovezu, da Vam, go-

volji modrijanu Zadigu, reksi: »Ti, kateri veš toliko lepih reči, ne bi li vedel za sredstvo, da bi jaz našel zakladnika, kateri me ne bi nikoli varal?« »Gotovo«, odgovori Zadig, »jaz vem gotovo za način, tebi dati človeka, kateri bo imel čiste roke.« Kralj ga je vprašal vesel, objemajoč ga, kako bi moral to začeti. »Treba je samo« reče Zadig, »da bodo vsi plesali, kateri se bodo predstavljali za dostojanstvo zakladnika, in ta, kateri bo najlepše plesal, bode gotovo najpoštenjši človek.« — »Ti se norčuješ«, reče kralj: »to je redek način zbiranja čuvaja mojih denarjev. Kaj, ti trdiš, da bo ta, kateri bo najlepše plesal, najpoštenjši in najspretnjši denarničar (blagajnik)!« — »Jaz ti ne jamčim, da bo ta najspretnjši«, odgovori Zadig, »toda jaz te zagotavljam, da bo najpoštenjši človek.« Zadig je govoril tako zaupno, da je kralj verjel, da ima on neko nadnaravno skrivnost, spoznavati blagajnike.

»Jaz ne ljubim nič nadnaravnega«, reče Zadig, »ako mi dovoliš narediti poskušnjo, katero ti svetujem, ona bo dobro posvedočila, da je moja skrivnost zelo priprosta in zelo lahka reč.« Nabūsan bi rad vedel, da je ta skrivnost tako prosta. Rekel je torej, »naredi kakor umeješ.« »Dovoli, da naredim«, reče Zadig, »in videl boš, da je ta poskušnja mnogo prestejša nego ti misliš.« Isti dan je